

Een spel van Harry Wu voor 3-5 spelers vanaf 12 jaar

Duitsland in het midden van de 19e eeuw.

De populariteit van de "Dampfröscher", zoals de locomotieven werden genoemd, leidde tot een enorme verkeersexpansie: alleen al tussen 1832 en 1872 werden meer dan 200 verschillende spoorwegmaatschappijen opgericht en bouwden in een snel tempo een groot spoorwegennet.

German Railways, het eerste spel in de Iron Horse Collection, laat je opnieuw ervaren hoe de 8 belangrijkste maatschappijen uit die tijd hielpen om de verschillende staten van het Duitse keizerrijk met elkaar te verbinden.

GERMAN RAILWAYS

Preussische Ostbahn

Spelmateriaal

- 1 spelbord

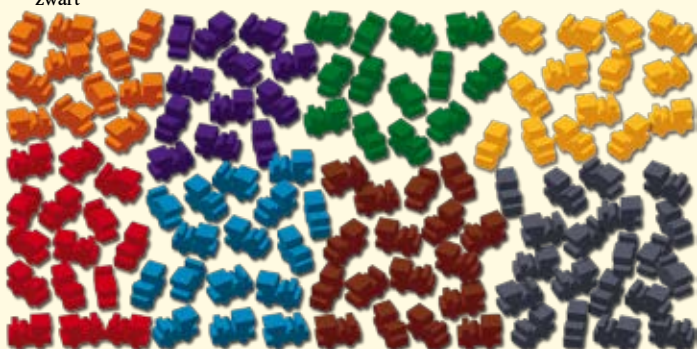
- 24 aandelen
3 per maatschappij

- speelgeld
munten in de waardes 1, 5, 25 en 100 Taler

- 118 locomotieven
in de kleuren van de maatschappijen
11x oranje, 12x paars, 13x groen, 14x geel, 15x rood, 16x blauw, 17x bruin, 20x zwart

- 25 speelvolgordestenen
in de spelerskleuren, 5 per speler

- 5 inkomstenfiches
in de spelerskleuren, 1 per speler

- 8 maatschappijblokjes
in de kleuren van de maatschappijen om hun inkomen aan te geven op het inkomstenspoor

- 1 stoffen buidel
waaruit de speelvolgordestenen worden getrokken

- 1 spelregels

Spelopbouw

Leg het spelbord in het midden van de tafel.

Plaats één locomotief van elke maatschappij op het corresponderende startveld. Leg de overige locomotieven en aandelen van de verschillende maatschappijen aan de overeenkomende kleur langs de rand van het spelbord.

Plaats de maatschappijblokjes, volgens hetgeen op het overeenstemmende startveld is aangegeven (bij geen vermelding: 1), op het inkomstenspoor. Dit geeft het startinkomen van elke afzonderlijke maatschappij weer. Staat er geen cijfer op het startveld, dan is het startinkomen van deze maatschappij 1.

Opmerking: Vanwege haar bijzondere eigenschap (zie pag. 8) begint Main-Weser-Bahn met een startinkomen van 2.

Iedere speler kiest een kleur en ontvangt de speelvolgordestenen en het inkomstenfiche in die kleur, die men op het veld "0" van het inkomstenspoor voor de spelers legt.

Opmerking: De kleuren van de speelvolgordestenen en de spoorwegmaatschappijen hebben geen verband met elkaar; de speler die kiest voor rood beslist niet automatisch over de rode spoorwegmaatschappij.

Let op: zodra het inkomen van een speler meer dan 50 Taler is, dan draait deze zijn inkomstenfiche om, zodat de zijde "+50" zichtbaar is.

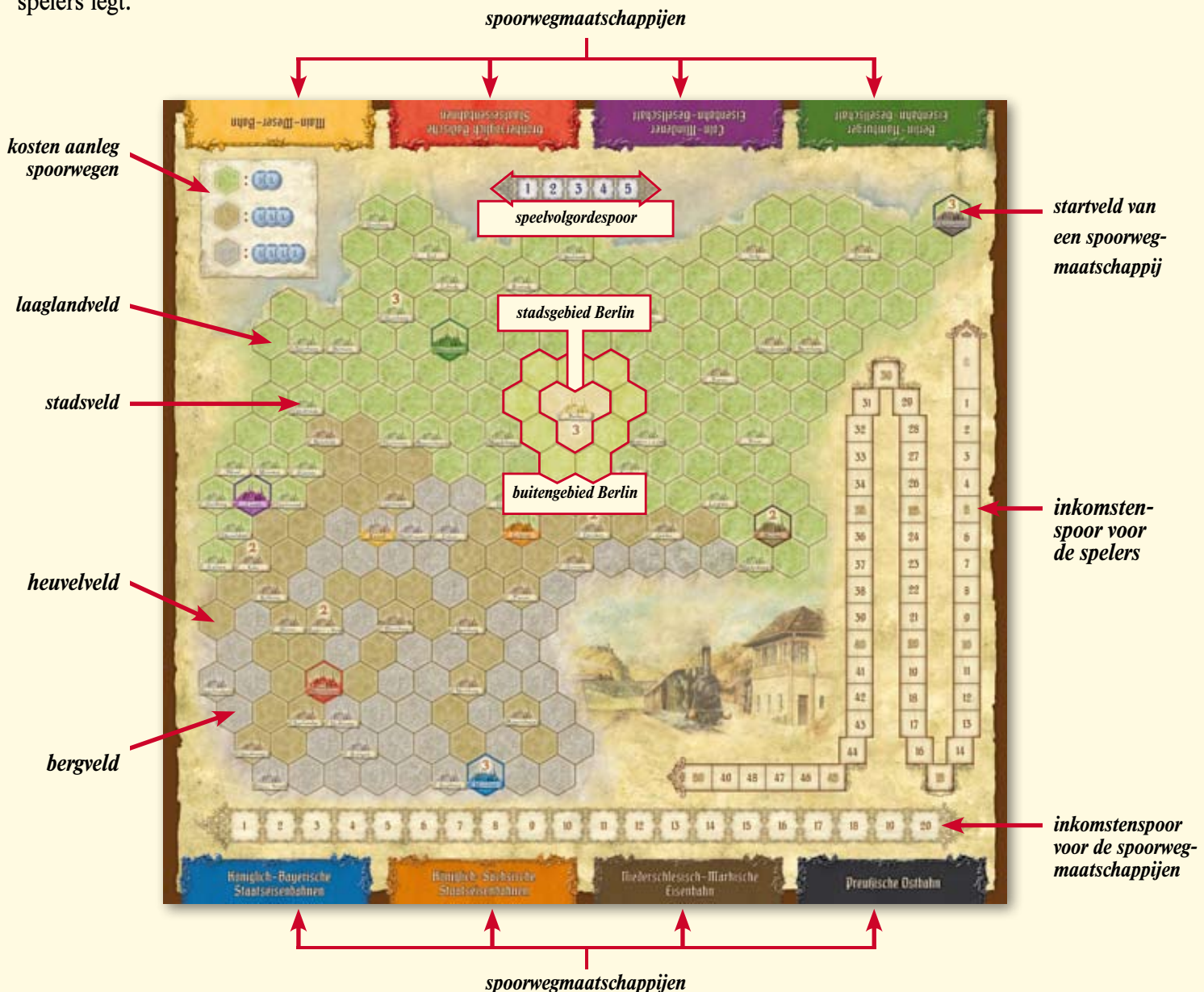
De spelers leggen de speelvolgordestenen voor zich neer.

Een speler beheert de bank en verdeelt 120 Taler onder de spelers. Afhankelijk van het aantal spelers ontvangt men dus:

In een spel met 3 spelers: 40 Taler

In een spel met 4 spelers: 20 Taler

In een spel met 5 spelers: 24 Taler

Vorbereiding van het spel

Voordat het spel begint, wordt volgens de onderstaande volgorde 1 aandeel van elke spoorwegmaatschappij geveild:

Preußische Ostbahn • Niederschlesisch-Märkische Eisenbahn • Königlich-Sächsische Staatseisenbahnen • Königlich-Bayerische Staatseisenbahnen • Main-Weser-Bahn • Großherzoglich Badische Staatseisenbahnen • Cöln-Mindener Eisenbahn-Gesellschaft • Berlin-Hamburger Eisenbahn-Gesellschaft

Elke spoorwegmaatschappij beschikt over een bijzondere eigenschap, die de spelers kunnen gebruiken. Een overzicht van deze eigenschappen is te vinden op pagina 8 van deze spelregels.

De speler die de bank beheert is de startspeler voor de eerste veiling.

Het minimumbod voor elk aandeel is 1 Taler. De startspeler plaatst minstens dit minimumbod of past. Daarna is de speler links van hem aan de beurt om een hoger bod te plaatsen of te passen.

Als een speler past, doet hij niet meer mee aan de veiling voor dit aandeel. Het bieden gaat door tot alle spelers, op één na, hebben gepast. De speler met het hoogste bod betaalt het geboden bedrag aan de desbetreffende spoorwegmaatschappij (legt het geld aan de rand van het spelbord) en ontvangt het aandeel, dat hij open voor zich neer legt.

Als niemand op een aandeel biedt, dan ontvangt de startspeler het aandeel gratis.

De speler die het aandeel heeft gewonnen wordt startspeler bij de volgende veiling. De veilingen verlopen steeds op dezelfde wijze.

Na de veiling van de 8 startaandelen wordt de speelvolgorde bepaald (zie “zie bepalen speelvolgorde” op pagina 4).

Doel van het spel

De spelers zijn investeerders en proberen zoveel mogelijk geld te verdienen door te investeren in de opkomende spoorwegmaatschappijen in de tijd.

Men gebruikt geld om aandelen te kopen om op die wijze invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van de maatschappijen en verdient geld door de uitkering van dividend.

Elke spoorwegmaatschappij bouwt een inkomen op, dat in de dividendfase volledig onder haar aandeelhouders (de spelers) wordt verdeeld.

Het inkomen van een maatschappij stijgt als er nieuwe stadsvelden aan diens spoorwegennet worden aangesloten.

Het benodigde kapitaal halen de maatschappijen op door aandelen te verkopen aan de spelers.

Degene die slim investeert en de juiste maatschappij ontwikkelt, heeft recht op het hoogste dividend. Aan het einde wint de speler met het meeste geld.

Spelverloop

German Railways wordt gespeeld in ronden.

Aan het begin van elke ronde bepalen de spelers de speelvolgorde. Daarna kiezen de spelers, te beginnen met de startspeler, één van de drie onderstaande acties:

Men heeft de keuze uit de volgende acties:

- **passen**
- **veilen van een aandeel**
- **uitbreiden van het spoorwegennet**

Nadat alle spelers in de speelvolgorde een actie heeft uitgevoerd of heeft gepast, start een nieuwe ronde.

Opmerking: Na de actie “uitbreiden van het spoorwegennet” kan een dividendfase volgen.

Bepalen van de speelvolgorde

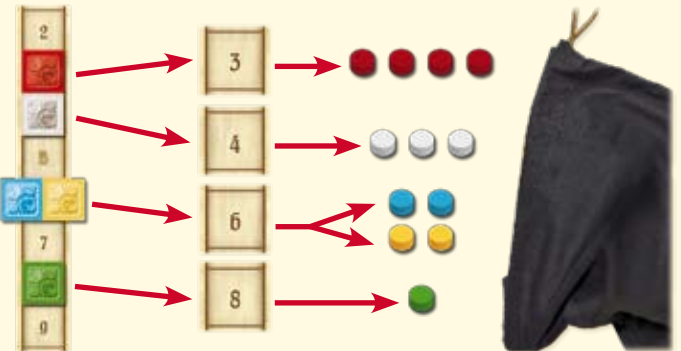
Iedere speler bepaalt allereerst zijn inkomen en plaatst zijn inkomstenfiche op het desbetreffende veld van het inkomstenspoor. Het **inkomen** van een speler is **gelijk aan de totale waarde van zijn aandelen**. De waarde van elk aandeel is aangegeven met het desbetreffende maatschappijblokje op het onderste inkomstenspoor.

Susanne (groen) bezit een aandeel van de Preußische Ostbahn (waarde: 5 Taler) en een aandeel van de Niederschlesisch-Märki-schen Eisenbahn (waarde: 3 Taler). Ze plaatst haar inkomstenfiche op veld 8 van het inkomstenspoor.

Vervolgens stopt de speler met het hoogste inkomen 1 van zijn speelvolgordestenen in de buidel; de speler op de tweede plaats 2; de speler op de derde plaats 3; enz.

In geval van een gelijke stand stoppen de desbetreffende spelers evenveel stenen in de buidel als de positie die zij innemen.

Het inkomen van Susanne (groen) is 8 Taler, Jürgen (blauw) en Tina (geel) hebben ieder een inkomen van 6 Taler, David (wit) heeft een inkomen van 4 Taler en Harry (rood) 3 Taler. Susanne stopt 1 speelvolgordesteen in de buidel, Jürgen en Tina ieder 2, David 3 en Harry 4.

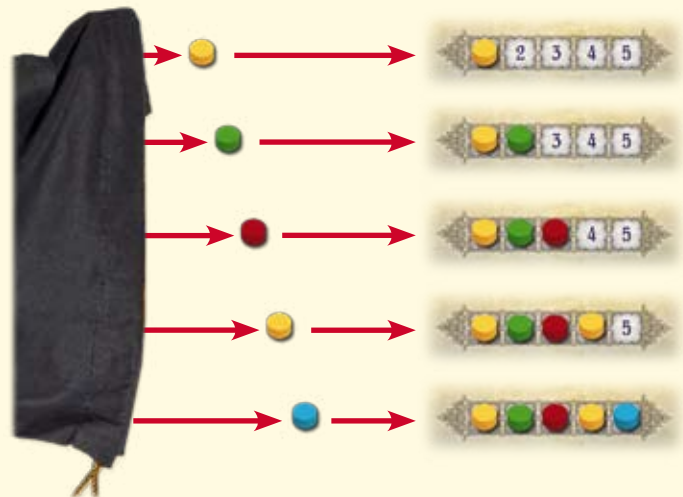
Schud de inhoud van de buidel. De speler met het laagste inkomen trekt daarna zoveel stenen uit de buidel als er spelers meedoen aan het spel. De eerste speelvolgordesteen uit de buidel komt op veld "1" van het speelvolgordespoor te staan, de tweede op veld "2", de derde op veld "3", enz.

De speler, wiens speelvolgordesteen op veld "1" ligt, is als eerste aan de beurt, daarna de speler op veld "2", enz.

Opmerking: Op deze wijze kan het voorkomen dat een speler in een ronde meerdere malen aan de beurt komt.

De overige speelvolgordestenen in de buidel gaan terug naar de desbetreffende speler.

Na afloop van zijn beurt neemt de speler zijn speelvolgordesteen van het spelbord en legt deze voor zich neer.

Als eerste komt een van beide stenen van Tina (geel) uit de buidel. Zij plaatst haar steen op veld "1" van het speelvolgordespoor. Daarna wordt de steen van Susanne (groen) getrokken. Deze plaatst zij op veld "2". Daarna volgen een steen van Harry (rood), nog een steen van Tina (geel) en een steen van Jürgen (blauw). Ondanks het feit dat David (wit) drie stenen in de buidel mocht doen, komt hij in deze ronde niet aan de beurt. Tina komt deze ronde, zoals te zien is op het speelvolgordespoor, twee keer aan de beurt.

Belangrijk: Om het spelmechanisme beter te leren kennen kan men gebruik maken van het volgende alternatief om de speelvolgorde te bepalen:

Stop, ongeacht het inkomen van de spelers, 1 speelvolgordesteen in de buidel. Trek daarna de stenen één voor één uit de buidel en plaats ze, zoals hierboven beschreven, op het speelvolgordespoor.

Een actie uitvoeren

De speler die aan de beurt is kiest één van de onderstaande acties en voert deze uit:

- **passen**
- **veilen van een aandeel**
- **uitbreiden van het spoorwegennet**

Een beschrijving van de afzonderlijke acties:

■ **Passen**

De speler doet niets.

■ **Veilen van een aandeel**

De speler veilt een aandeel uit de voorraad van een maatschappij naar keuze.

Belangrijk: Het derde aandeel van een maatschappij mag pas worden geveild, als er van alle 8 maatschappijen 2 aandelen in omloop zijn.

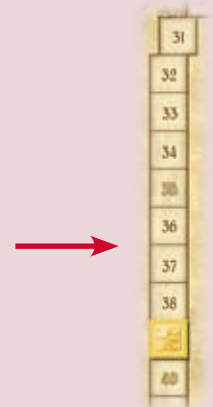
Het verdere verloop is gelijk aan de veiling aan het begin van het spel: om beurten, volgens de wijzers van de klok, plaatsen de spelers steeds een hoger bod dan het huidige bod of passen. Als een speler past, doet hij niet meer mee aan de veiling voor dit aandeel. Het bieden gaat door tot alle spelers, op één na, hebben gepast.

De speler met het hoogste bod wint de veiling. Hij betaalt het geboden bedrag aan de maatschappij en ontvangt het aandeel en legt dit open voor zich neer. Vervolgens verhoogt hij zijn inkomen op het inkomstenspoor voor de spelers met de waarde van het zojuist verkregen aandeel.

Als iedereen past, gaat het aandeel terug naar de voorraad van de desbetreffende maatschappij en kan op een later tijdstip ter veiling worden aangeboden.

Opmerking: Het is niet altijd gunstig om een aandeel tegen een laag bedrag te kopen. De spoorwegmaatschappijen hebben het geld namelijk nodig om hun spoorwegennet uit te breiden om op deze wijze hun inkomen te vergroten (waarmee het dividend per aandeel stijgt!).

waarde: 8 Taler

Tina wint de veiling van het aandeel van Preußische Ostbahn. Het inkomen van deze maatschappij is 8 Taler. Tina verplaatst haar inkomstefiche daarom van 31 naar 39 Taler.

■ Uitbreiden van het spoorwegennet

De speler mag het spoorwegennet van (maximaal) één spoorwegmaatschappij, waarvan hij minstens een aandeel bezit, uitbreiden:

Het spoorwegennet mag met maximaal 3 velden uitgebreid worden (uitzonderingen: zie speciale eigenschappen op pagina 8). Plaats op elk veld dat op dit spoornet wordt aangesloten een locomotief van deze maatschappij.

Alle velden van het spoorwegennet van een maatschappij moeten met locomotieven (spoorwegen) met het startveld van deze maatschappij verbonden zijn. Aftakkingen zijn toegestaan.

stadsveld

laaglandveld

bergveld

heuvelveld

buitengebied Berlin

stadsgebied Berlin

Kosten van de aanleg van spoorwegen

Wordt een locomotief op een veld geplaatst, dan moet de desbetreffende maatschappij de kosten hiervoor uit zijn kapitaal (geld aan de rand van het spelbord) aan de bank betalen.

Een overzicht van de kosten van de verschillende velden is linksboven op het spelbord afgebeeld.

Stadsvelden: Voor de stadsvelden betaalt de eerste maatschappij de normale bouwkosten. De tweede maatschappij, die op dat veld bouwt, betaalt de normale kosten plus 1 Taler, de derde maatschappij de normale kosten plus 2 Taler, enz. De extra kosten bedragen dus 1 Taler per reeds aanwezige maatschappij.

Opmerking: Een maatschappij kan slechts de hoeveelheid geld uitgeven, die zij op dat moment bezit. Een speler mag geen eigen geld toeschuiven. Houd het geld van de maatschappijen en de spelers strikt gescheiden!

Stijging inkomen van de spoorwegmaatschappij

Als een speler een locomotief op een stadsveld plaatst, dan stijgt het inkomen van de desbetreffende spoorwegmaatschappij. De meeste steden verhogen het inkomen met 1 Taler, sommigen met een hoger bedrag. In dat geval is dit bedrag in rood op dat veld aangegeven.

De stijging wordt onmiddellijk bijgewerkt op het inkomstenspoor voor spoorwegmaatschappijen.

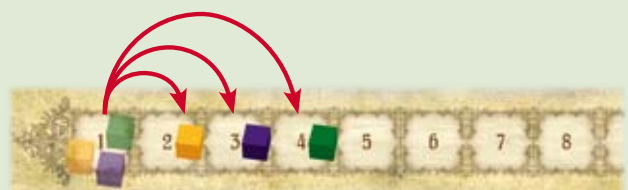
Daarnaast worden de posities van de inkomstefiches van alle spelers, naar gelang het aantal aandelen dat een speler bezit, bijgewerkt.

- Op een stadsveld mogen locomotieven van alle maatschappijen staan.
- Op laagland-, berg-, heuvel- en buitengebied Berlin-velden mag slechts één locomotief staan; andere maatschappijen mogen daar niet bouwen.
- Elke maatschappij mag slechts eenmaal in het buitengebied van Berlin bouwen.

Opmerking: Het gehele stadsgebied Berlin telt als één enkel veld.

Susanne breidt het spoorwegennet van Main-Weser-Bahn uit. Ze kiest om via het bergveld naar Halle te bouwen. Ze plaatst één gele locomotief op het bergveld en één op het stadsveld van Halle. De kosten voor het bergveld zijn 4 Taler. Het stadsveld kost 2 Taler plus 1 extra Taler voor de reeds aanwezige locomotief. Susanne betaalt in totaal 7 Taler. Ze neemt dit bedrag uit de voorraad van Main-Weser-Bahn aan de rand van het spelbord en betaalt dit aan de bank.

Bamberg verhoogt het inkomen van de maatschappij met 1, Köln met 2 en Hamburg met 3. De positie van de inkomstefiches wordt naar gelang het aantal aandelen in het bezit van iedere speler aangepast.

Dividendfase

Na het plaatsen van de locomotieven en het verhogen van het inkomen van de maatschappij en de spelers, controleert men of de maatschappij direct verbonden is met een andere maatschappij, waarmee zij nog niet eerder verbonden was.

Is dit het geval, dan keren alle 8 maatschappijen dividend uit aan hun aandeelhouders:

De spelers ontvangen voor elk aandeel in hun bezit dividend. Het dividend per aandeel is gelijk aan het huidige inkomen van de desbetreffende maatschappij. De bank betaalt het dividend uit aan de spelers.

Bijzondere uitkeringen

De maatschappij die de nieuwe verbinding (of verbindingen) heeft gerealiseerd, keert een dubbel dividend uit aan haar aandeelhouders. Daarbij speelt het geen rol of er één of meerdere nieuwe directe verbindingen gerealiseerd zijn.

Let op: Sluit een maatschappij aan met een andere maatschappij waarmee reeds een of meer steden gedeeld worden, dan wordt er geen dividend uitgekeerd.

Iedere speler telt zijn geld. De speler met het meeste geld wint het spel.

De Preußische Ostbahn bouwt in Posen en heeft vanaf nu een directe verbinding met de Niederschlesisch-Märkische Eisenbahn, waarmee ze nog niet eerder verbonden was. Er wordt nu dividend uitgekeerd.

De Berlin-Hamburger-Eisenbahn-Gesellschaft gaat door Berlin, Wittenberge, Hamburg, Lübeck en Kiel. Het inkomen van deze maatschappij is 9 Taler. Susanne heeft 2 aandelen van de Berlin-Hamburger-Eisenbahn-Gesellschaft. Zij ontvangt (2 x 9=) 18 Taler van de bank.

Einde van het spel

Het spel is onmiddellijk afgelopen wanneer bij het bepalen van de speelvolgorde elke maatschappij met minstens twee andere maatschappijen een directe verbinding heeft (of alle spelers van mening zijn dat dit niet meer mogelijk is).

Opmerking: Kijk naar het aantal beschikbare locomotieven van de maatschappijen om hier snel een besluit rond te vormen.

Indirecte verbindingen via andere maatschappijen tellen niet mee!

In geval van een gelijke stand delen de desbetreffende spelers de overwinning.

Opmerking: Aandelen spelen bij het bepalen van de winnaar geen rol.

De speciale eigenschappen van de maatschappijen

Elke maatschappij beschikt over een speciale eigenschap gebaseerd op historische feiten:

Preußische Ostbahn

De **Preußische Ostbahn** – een zeer efficiënte maatschappij in die tijd – mag bij de actie “uitbreiden spoorwegennet” tot 4 velden uitbreiden.

Startstad: Königsberg, laagland

Niederschlesisch-Märkische Eisenbahn

De **Niederschlesisch-Märkische Eisenbahn** vervoerde destijds enorme hoeveelheden kolen en was daarmee een belangrijke pijler voor het functioneren van de energievoorziening. Zij betaalt geen extra kosten bij het aansluiten een stadsveld (wanneer daar reeds 1 of meer andere maatschappijen aanwezig zijn).

Startstad: Breslau, laagland

Königlich-Sächsische Staatseisenbahnen

De **Königlich-Sächsischen Staatseisenbahnen** was een van de eerste spoorwegmaatschappijen in Duitsland en moest in vele gebieden pionierswerk verrichten. Bij de actie “uitbreiden spoorwegennet” kan zij maximaal 2 velden uitbreiden.

Startstad: Leipzig, laagland

Königlich-Bayerische Staatseisenbahnen

Die **Königlich-Bayerischen Staatseisenbahnen** zijn relatief laat opgericht. Deze maatschappij kon daardoor leren van de fouten van de andere maatschappijen en nam de allerbeste ingenieurs in dienst. Zij betalen bij de actie “uitbreiden spoorwegennet” per veld 1 Taler minder.

Startstad: München, Bergfeld

Main-Weser-Bahn

De **Main-Weser-Bahn** beschikte over een invloedrijke lobby in het lokale bestuur. Zij ontvangt tweemaal zoveel inkomen van de stad met het hoogste inkomen in haar netwerk.

Voorbeeld: De Main-Weser-Bahn plaatst eerst een locomotief in Mühlhausen. Het inkomen van de maatschappij stijgt voor deze stad met 2 (i.p.v. 1!). Later plaatst Main-Weser-Bahn een locomotief in Frankfurt am Main. Het inkomen van de maatschappij stijgt nu met 3, omdat van het dubbele inkomen van Frankfurt (4) de verdubbeling voor Mühlhausen (1) wordt afgetrokken.

Startstad: Kassel, bergveld

Großherzoglich Badische Staatseisenbahnen

De **Großherzoglich Badischen Staatseisenbahnen** werd destijds door het hertogdom beschermd en gefinancierd. Bij de actie “uitbreiden spoorwegennet” is één niet-stadsveld-uitbreiding (van de totale 3 mogelijke uitbreidingen) gratis. Het buitengebied Berlin geldt als een niet-stadsveld.

Startstad: Mannheim, heuvelveld

Cöln-Mindener Eisenbahn-Gesellschaft

De **Cöln-Mindener Eisenbahn-Gesellschaft** was een private, van financiering afhankelijke, onderneming met een duidelijke focus op dividenduitkering; het uitbreiden van het spoorwegennet kwam op de tweede plaats. Bij de actie “uitbreiding spoorwegennet” kan zij maximaal 5 Taler uitgeven.

Startstad: Essen, laagland

Berlin-Hamburger Eisenbahn-Gesellschaft

Die **Berlin-Hamburger Eisenbahn-Gesellschaft** draagt de inhoud van haar statuten al in de naam: zij keert geen dividend uit, voordat zij de steden Berlin en Hamburg met een eigen spoorwegennet verbonden heeft.

Startstad: Wittenberge, laagland